

ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН У СИСТЕМАХ ОЛІМПІЙСЬКОГО ВІДБОРУ У СУЧАСНИХ СПОРТИВНИХ ЄДИНОБОРСТВАХ

Задорожна О. Р.

*доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри теорії спорту та фізичної культури
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського
вул. Костюшка, 11, Львів, Україна
orcid.org/0000-0001-6318-1660
ozadorozhna@ukr.net*

Семеряк З. С.

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри фехтування, боксу і національних одноборств
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського
вул. Костюшка, 11, Львів, Україна
orcid.org/0000-0003-4808-2626
fbe@ldufk.edu.ua*

Кукурудзяк І. В.

*старший викладач кафедри фехтування, боксу і національних одноборств
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського
вул. Костюшка, 11, Львів, Україна
orcid.org/0000-0002-8080-7255
fbe@ldufk.edu.ua*

Матійчук І. В.

*професор кафедри спортивно-педагогічних дисциплін
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, Україна
orcid.org/0000-0002-9379-7981
ihor.matiichuk@pnu.edu.ua*

Ключові слова: *Олімпійські ігри, ліцензії, критерії, кваліфікація, квота.*

Стаття присвячена аналізу особливостей актуальних систем олімпійського відбору у спортивних єдиноборствах, а також змінам у кваліфікаційних критеріях, встановлених міжнародними спортивними федераціями (МСФ) для здобуття атлетами олімпійських ліцензій для участі в Іграх XXXI, XXXII та XXXIII Олімпіад 2016, 2020, 2024 рр. у фехтуванні, дзюдо, тхеквондо, спортивній боротьбі та боксі. Встановлено, що кожна система відбору містить змагальну інформацію про кількість квот (олімпійських ліцензій) та їх належність (іменні, для Національного олімпійського комітету (НОК), для країни-господаря, спеціальні, які надає Тристороння комісія Міжнародного олімпійського комітету (МОК) тощо)), кваліфікаційні вимоги, які повинні виконати атлети або команди

для здобуття права на участь в Олімпійських іграх, особливості розподілу невикористаних квот, перелік турнірів, на яких атлети можуть здобути кваліфікаційні очки або завоювати ліцензію, правила подання заявок на участь в Олімпійських іграх тощо.

Виявлено такі тенденції змін у системах олімпійського відбору у спортивних єдиноборствах упродовж трьох олімпійських циклів: трансформація способів завоювання ліцензій шляхом запровадження або вилучення світового рейтингу для «прямої» кваліфікації; зменшення загальної кількості квот (в деяких випадках шляхом вилучення квот для країн-господаря та спеціальних квот від Тристоронньої комісії МОК); зрівняння кількості видів змагань для чоловіків та жінок; консолідація (об'єднання) вагових категорій та зміна їх меж в межах програм чемпіонатів світу та Олімпійських ігор; ускладнення відбору шляхом зменшення кількості квот для континентів, запровадження спеціального олімпійського рейтингу з градацією турнірів (коефіцієнти для нарахування очок), зменшення кількості кваліфікаційних турнірів; запровадження нових видів змагань (переважно шляхом введення командних змагань або розширення їх кількості для жінок).

В деяких видах спортивних єдиноборств в окремих олімпійських циклах системи олімпійського відбору зазнали змін щодо його тривалості, належності ліцензій та вікових обмежень учасників.

TRENDS OF CHANGES IN THE OLYMPIC QUALIFICATION SYSTEMS IN MODERN COMBAT SPORTS

Zadorozhna O. R.

*Doctor of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Sport Theory and Physical Culture
Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyj
Kostyushko str., 11, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-6318-1660
ozadorozhna@ukr.net*

Semeryak Z. S.

*Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Fencing, Boxing
and National Martial Arts
Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyj
Kostyushko str., 11, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-4808-2626
fbe@ldufk.edu.ua*

Kuzurzyak I. V.

*Senior Lecturer at the Department of Fencing, Boxing and National Martial Arts
Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyj
Kostyushko str., 11, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-8080-7255
fbe@ldufk.edu.ua*

Matiichuk I. V.

Professor at the Department of Sports and Pedagogical Disciplines

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Shevchenko st., 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine

orcid.org/0000-0002-9379-7981

ihor.matiichuk@pnu.edu.ua

Key words: *Olympic Games, licenses, criteria, qualification, quota.*

The article is devoted to the analysis of the features of the current Olympic qualification systems in modern combat sports. We also analyzed changes in the qualification criteria established by the international sports federations (ISF) for athletes to obtain Olympic licenses to participate in the Games of the XXXI, XXXII and XXXIII Olympiads of 2016, 2020, 2024 in fencing, judo, taekwondo, wrestling and boxing. We established that qualification system contain information about the number of quotas (Olympic licenses) and their ownership (by name, for the National Olympic Committee (NOC), for the host country, or special, provided by the Tripartite Commission of the International Olympic Committee (IOC), etc.). There are also included qualification criteria which athletes or teams should fulfill in order to qualify to the Olympic Games, features of the distribution of unused quotas, a list of tournaments at which athletes may obtain qualification points or win a license, rules for submitting applications for participation in the Olympic Games, etc.

The trends of changes in the Olympic qualification systems in modern combat sports during three Olympic cycles are transformation of the methods of obtaining licenses by introducing or withdrawing the world ranking for "direct" qualification; reduction of the total number of quotas (in some cases by withdrawing quotas for host countries and special quotas from the IOC Tripartite Commission).

They also include equalization of the number of events for men and women; consolidation (unification) of weight categories and changing their limits within the programs of the world championships and the Olympic Games. Qualification systems were changed by reducing the number of quotas for continents, introducing a special Olympic ranking with coefficient of events for ranking points, reducing the number of qualifying tournaments; introduction of new types of competitions (mainly by introducing team competitions or expanding their number for women).

In some types of martial arts, in individual Olympic cycles, the Olympic selection system has undergone changes regarding its duration, eligibility of licenses and age restrictions of participants.

Постановка проблеми. Сучасний спорт вищих досягнень є напрочуд динамічним явищем. Про це свідчать численні тенденції його розвитку, такі як ущільнення міжнародних та національних календарів змагань, трансформація змагальної діяльності відповідно до зміни у правилах змагань, зростання соціальної значущості перемог на змаганнях різного рівня, підвищення конкуренції на світовій арені, збільшення глядацької аудиторії, посилення вимог до різних компонентів забезпечення змагань тощо [9; 11].

Однією з цих тенденцій є включення до спортивної програми нових дисциплін / видів змагань та, водночас, виключення інших. Як наслідок, змінюються й особливості комплектування кількісного складу учасників Олімпійських ігор (ОІ) [6]. На думку багатьох фахівців, кваліфікаційні

критерії щодо здобуття атлетами олімпійських ліцензій стають дедалі жорсткішими [2; 5; 10]. Це, своєю чергою, вимагає пошуку оптимальної системи відбору спортсменів, яка, передусім, повинна, забезпечити участь в ОІ всіх найсильніших спортсменів планети та, водночас, надати рівні права представникам різних країн і континентів в суперництві за цю участь [10].

Аналіз тенденцій розвитку спортивних єдинборств свідчить про те, що упродовж останніх десяти-п'ятнадцяти років відбувається поступове розширення олімпійської програми, зокрема введення нових вагових категорій (ВК) або зміна меж стандартних, зростання кількості видів змагань для жінок, запровадження «змішаних» змагань («MIXED»). Якщо у 1896–1912 рр. загальна кількість видів змагань у програмі ОІ у різних

видах спортивних єдиноборств становила 4-10, то з 1992 р. донині вона зростала до 54-74 [11].

У науковій та методичній літературі виявлено велику кількість праць, присвячених представництву різних видів змагань та дисциплін на ОІ, а також динаміці спортивних результатів у них [2; 5; 11]. Однак особливості систем олімпійського відбору та тенденції їх змін у спортивних єдиноборствах представлені фрагментарно [10]. На нашу думку, врахування цих тенденцій є обов'язковою умовою планування та реалізації стратегії підготовки спортсменів у чотирирічних олімпійських циклах.

Мета дослідження – виявити тенденції змін у системах олімпійського відбору у сучасних спортивних єдиноборствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Системи олімпійського відбору розробляють МСФ, після чого їх повинен затвердити Виконком МОК [6]. У вільному доступі документ розміщують за один-два (деколи три) роки до чергових ОІ. Кожна система відбору містить змагальну інформацію про кількість квот (олімпійських ліцензій) та їх належність (іменні, для НОК, для країни-господаря, спеціальні, які надає Тристороння комісія МОК тощо), кваліфікаційні вимоги, які повинні виконати атлети або команди для здобуття права на участь в ОІ, особливості розподілу невикористаних квот, перелік турнірів, на яких атлети можуть здобути кваліфікаційні очки або завоювати ліцензію, правила подання заявок на участь в ОІ тощо [7].

У цій статті проаналізовано системи відбору до Ігор XXXI Олімпіади 2016 р. у м. Ріо-де-Жанейро, Ігор XXXII Олімпіади 2020 р. у м. Токіо, Ігор XXXIII Олімпіади 2024 р. у м. Париж. Для зручності сприйняття матеріал представлено в межах окремих видів спорту.

Дзюдо. Аналіз систем олімпійського відбору у дзюдо вказав на те, що його тривалість донині є незмінною та становить два роки. Те саме стосується вікових обмежень (як і раніше, до ОІ допускають учасників старше 15 років), належності ліцензії (іменна) та спеціальної квоти, яку надає Тристороння комісія МОК (загальна кількість цих квот налічує 20), а також переліку вагових категорій (ВК) та їх меж (по 7 для чоловіків та жінок) [7].

Водночас зміни відбулися у програмі видів змагань та загальній кількості квот. Якщо у 2016 р. атлети конкурували у 14 видах змагань (по 7 для чоловіків та жінок), то у наступних циклах програму доповнили ще одним видом – Mixed Team (дебют відбувся на ОІ у м. Токіо). Загальна кількість квот зменшилася – з 386 у 2016 р. та 2020 р. до 372 (нині). Проте співвідношення між кількістю квот для чоловіків та жінок було зрів-

няно. У 2013–2016 рр. 214 ліцензій могли завоювати чоловіки, 138 – жінки, у 2017–2020 рр. та 2021–2024 рр. – по 193 та 186 квот для обох гендерів відповідно [4, 7].

Як і раніше, атлети можуть кваліфікуватися на ОІ «напрямую» через світовий та континентальний рейтинг. Проте кількість спортсменів, які могли скористатися цим правом, змінювалася кожні чотири роки. У 2013–2016 рр. «напрямую» могли кваліфікуватися найкращі 22 атлети серед чоловіків та 14 серед жінок у кожній ВК. У 2017–2020 рр. кількість квот було зрівняно для чоловіків і жінок (найкращі 18 атлетів у кожній ВК). У 2021–2024 рр. «напрямую» можуть кваліфікуватися 17 найкращих атлетів у кожній ВК. Наступний етап відбору – через континентальний рейтинг, з урахуванням максимальної кількості квот для кожного континенту. Нині механізм континентального відбору є аналогічним. Проте було додано спеціальну континентальну квоту для командного турніру (для найкращої команди у рейтингу). Вона може допомогти командам, у яких на ОІ кваліфікувалися лише п'ять спортсменів, отримати місце для шостого дзюдоїста, щоб мати змогу взяти участь у Mixed Team [4; 7].

Тхеквондо. Кількісні параметри систем відбору у тхеквондо упродовж трьох олімпійських циклів залишилися стабільними. Нині загальна кількість учасників становить 128 (по 64 для чоловіків та жінок), спеціальних квот, які надає Тристороння комісія МОК, – 4 (по 2 для чоловіків та жінок), квот для НОК – 8 (по 4 для чоловіків та жінок), квот для країни-господаря – 4 (по 2 для чоловіків та жінок). Те саме стосується кількості видів змагань (по 4 для чоловіків та жінок) та меж ВК. Як і раніше, завоювана ліцензія належить НОК країни, який на власний розсуд обирає атлета, який буде виступати на олімпійській арені. Тривалість відбору становить два роки, а вік учасників ОІ повинен бути не менше 17 років [7; 8].

Водночас найбільшу кількість змін виявлено у способах завоювання ліцензій. З одного боку, цей процес виглядає так само, як у 2013–2016 рр. Спочатку атлети можуть кваліфікуватися «напрямую», через світовий рейтинг (WT Olympic Ranking). Наприклад, у 2013–2016 рр. це могли зробити найкращі шість спортсменів у кожній ВК за світовим рейтингом після Фіналу Гран-Прі (GP Final) у грудні 2015 р. Наступний етап відбору – через континентальні кваліфікаційні турніри (ліцензію отримують атлети, які посіли перше та друге місце у кожній ВК) [7; 8].

З іншого боку, головною зміною у системі відбору у тхеквондо є те, що у попередньому олімпійському циклі (2017–2020 рр.) було введено додатковий рейтинг – WT Grand Slam Champions Series. Тому актуальна система відбору виглядає

так. Перший етап – «пряма» кваліфікація через WT Olympic Ranking та (загалом 40 квот) WT Grand Slam Champions Series (загалом 8 квот). Це право можуть використати по п'ять найкращих атлетів у кожній ВК світовим рейтингом WT Olympic Ranking, а також по одному найкращому спортсмену у кожній ВК за рейтингом WT Grand Slam Champions Series (станом на грудень 2023 р.). У разі однакової кількості очок квоту отримує атлет, який посів вище місце у рейтингу у WT Grand Slam Champions Series-2023. Зазначимо, що у циклі 2013–2016 рр. у разі однакової кількості очок квоту здобував спортсмен, який отримав рейтингові очки на змаганнях з вищим коефіцієнтом [7; 8].

Наступний етап відбору – через континентальні кваліфікаційні турніри. Як і раніше, для участі у континентальному відбірковому турнірі діє обмеження – лише НОКи, які кваліфікували менше двох спортсменів кожної статі через світовий рейтинг, можуть взяти участь у континентальних кваліфікаційних турнірах. Якщо НОК кваліфікував двох (або більше) спортсменів і двох (або більше) спортсменок через світовий рейтинг WT Olympic Ranking, він не може брати участь у континентальних кваліфікаційних турнірах, якщо тільки не відмовиться від квот, отриманих через світовий рейтинг у відповідних ВК для чоловіків або жінок.

Цікавим є те, що в світовому рейтингу передбачено врахування очок, здобутих на Іграх попередньої Олімпіади (коефіцієнт цього турніру становить 20). Для порівняння, коефіцієнт для WT World Taekwondo Championships дорівнює 14, Фінал Гран-прі (GP Final) – 10, Серія Гран-прі (GP Series) – 6. У попередніх циклах ці коефіцієнти були меншими – 12, 8 та 4 відповідно [7; 8].

Ще одна особливість систем олімпійського відбору у тхеквондо – наявність так званих «консолідованих» ВК, які передбачають об'єднання стандартних ВК (репрезентованих у програмі WT World Taekwondo Championships) для включення у програму ОІ [7; 8].

Фехтування. На нашу думку, ця система є однією з найскладніших, оскільки передбачає кваліфікацію як у складі команди (ліцензія для НОК), так і особисто (іменна), якщо команда не змогла кваліфікуватися на ОІ.

Кількісні параметри системи відбору упродовж трьох олімпійських циклів є стабільними. Загальна кількість квот – 212 (по 102 для чоловіків та жінок, 8 – для країни-господаря). Єдина відмінність у поточному циклі – введення двох спеціальних квот, які надає Трестороння комісія МОК. Квота для НОК становить 18 учасників: по 9 для чоловіків та жінок – по одній команді з трьох учасників або по два атлети для особи-

стих змагань, якщо команда не кваліфікувалася). У 2013–2016 рр. ця кількість була дещо меншою (16 квот), оскільки в програмі ОІ було представлено 10 видів змагань (шість – особисті, чотири – командні). Починаючи з 2017–2020 рр., кількість особистих та командних змагань є однаковою (по шість) [3; 7].

Нині відбір у фехтуванні виглядає так. Спочатку атлети можуть кваліфікуватися через командний відбір на підставі командного світового рейтингу. Цим правом можуть скористатися найкращі чотири команди незалежно від належності до континенту. Надалі ліцензії отримують найкращі чотири команди (по одній від континенту), які посіли місця з 5 по 16 у світовому рейтингу на момент завершення відбору. В цьому випадку здобута ліцензія належить НОК, який на власний розсуд формує команду, яка виступатиме на олімпійській арені. При цьому три учасники можуть взяти участь в індивідуальних та командних змаганнях, а ще один атлет (запасний) – виключно в командному турнірі [3; 7].

Спортсмени, які не кваліфікувалися через командний відбір, можуть здобути іменну ліцензію. Нині цим правом можуть скористатися один або два найкращі атлети у світовому індивідуальному рейтингу залежно від континенту (по двоє – від Європи та Азії-Океанії, по одному – від Америки та Африки), але тільки якщо НОК не здобув квоту для командного турніру.

Останній етап відбору – так звані «турніри останньої надії» (виключно для представників НОК, які не кваліфікувалися на ОІ через попередні етапи відбору). Цікаво, що з попереднього циклу 2017–2020 рр. було зменшено кількість атлетів, які можуть кваліфікуватися через континентальний «турнір останньої надії». Наприклад, у 2013-2016 рр. на європейському «турнірі останньої надії» ліцензію отримували найкращі чотири спортсмени, на американському – два. Нині ліцензію можуть здобути виключно переможці цих турнірів на кожному континенті [3; 7].

На відміну від інших спортивних єдиноборств, системи відбору у боксі та спортивній боротьбі упродовж трьох олімпійських циклів зазнали найбільшої кількості змін.

Бокс. Терміни відбору у кожному циклі були різними: у 2013–2016 рр. – два роки, у 2017–2020 рр. – кілька місяців (попри всесвітню пандемію COVID-19), у 2021–2024 рр. – один рік. Загальну кількість учасників було зменшено з 286 у 2013–2016 та 2017–2020 рр. до 248. Проте представництво жінок на олімпійській арені значно зросло. Якщо на Іграх у м. Ріо-де-Жанейро кількість квот для чоловіків становила 250, а жінок – 36, то у м. Париж заплановано участь 117 чоловіків та 116 жінок. При цьому кількість спеціальних

квот, які призначає Тристороння комісія МОК, для жінок вперше в історії перевищує кількість, заплановану для чоловіків (п'ять і чотири відповідно). Кількість квот для країни-господаря є незмінною (шість), але у циклі 2021–2024 рр. її зрівняно для чоловіків та жінок (по три) [1; 7].

Тенденція щодо гендерної рівності торкнулася і кількості видів змагань. Якщо на Іграх 2016 р. чоловіки змагалися у десяти ВК, а жінки – у трьох, у 2020 р. – у восьми та п'яти відповідно, то у 2024 р. ця кількість становить сім і шість відповідно. Однак як для чоловіків, так і для жінок межі ВК порівняно з попередніми олімпійськими циклами зазнали змін [1; 7].

Способи завоювання ліцензій у кожному циклі були також різноманітними. Причому у 2013–2016 рр. вони мали відмінності для чоловіків та жінок. Для чоловіків перший етап відбору передбачав «пряму» кваліфікацію через WSB рейтинг (кваліфікаційний період тривав з листопада 2014 р. по березень 2015 р. (загалом 17 квот, найкращі один-два атлети залежно від ВК). Надалі атлети могли кваліфікуватися «напрямую» через АРВ рейтинг першого змагального циклу у вересні 2015 р. (загалом 20 квот, по два найкращі атлети у ВК). Наступний етап відбору – кваліфікаційні турніри: чемпіонат світу (ЧС) 2015 р., європейський кваліфікаційний турнір у квітні-травні 2016 р., АРВ/WSB кваліфікація у травні 2016 р., АОВ світова кваліфікація у липні 2016 р. Залежно від турніру та ВК ліцензії могли отримати один-три найкращі боксери [1; 7]. Натомість жінки могли вибороти ліцензії або на європейському кваліфікаційному турнірі у травні 2016 р. (по дві найкращі спортсменки у ВК), або на ЧС АОВ у травні 2016 р. (по чотири найкращі спортсменки у ВК).

Починаючи з циклу 2017–2020 рр. донині «пряму» кваліфікацію через світовий рейтинг вилучено, а кількість кваліфікаційних турнірів для жінок і чоловіків зрівняно. На ОІ у м. Токіо ліцензії розігрували на континентальних кваліфікаційних турнірах – по одному на кожному континенті (квота для кожної ВК становила від двох до шести місць для жінок та від двох до восьми квот для чоловіків залежно від континенту), а також на світовому кваліфікаційному турнірі (для представників тих НОКів, які не відібралися через попередні турніри). Кількість квот та місце, яке давало змогу отримати ліцензії, залежали від результатів попередніх змагань та розподілу вже завойованих ліцензій відповідно до континентальних квот [1; 7].

У циклі 2021–2024 рр. перший етап відбору – це континентальний турнір. Квота для континенту у кожній ВК становить від одного до чотирьох атлетів. Надалі передбачено проведення 1-ого

і 2-ого світових кваліфікаційних турнірів. В обох участь можуть взяти виключно представники НОКів, які не кваліфікувалися на попередніх етапах відбору. Кількість квот та місце, яке дає змогу отримати ліцензії, залежить від результатів попередніх змагань та розподілу вже завойованих ліцензій відповідно до континентальних квот.

Натомість вікові обмеження (вік учасників – від 19 до 40 років) та належність ліцензії (іменна) упродовж трьох циклів залишилися стабільними.

Спортивна боротьба. Зміни у системах відбору торкнулися, передусім, кількісних параметрів. Якщо у 2013–2016 рр. загальна кількість квот становила 344, то у наступних циклах її зменшено до 288 (кількість квот для чоловіків та жінок є однаковою – по 96). Починаючи з 2017–2020 рр. і донині спеціальну квоту від Тристоронньої комісії МОК вилучено (у 2013–2016 рр. їх було чотири). Те саме стосується квоти для країни-господаря (у 2013–2016 рр. їх було чотири, у 2017–2020 рр. – дві) [7; 10].

Суттєві зміни відбулися у межах ВК та їх кількості у 2017–2020 рр. Наприклад, у програмі ЧС 2014 р. у вільній боротьбі (жінки) було представлено вісім ВК. На ЧС 2018 р. ця кількість становила дев'ять, а з 2021 р. донині – десять. При цьому у програмі ОІ упродовж трьох циклів спортсменки змагалися у шести ВК. Натомість у вільній боротьбі (чоловіки) ця кількість становила вісім та десять відповідно, а у греко-римській боротьбі – сім та десять ВК відповідно. Водночас межі ВК у 2017–2020 рр. також зазнали значних змін.

Як і раніше, завоювання ліцензії у спортивній боротьбі є можливим шляхом демонстрації певного результату на ЧС у рік, що передуює проведенню ОІ, континентальному турнірі (виключно для представників НОК, які не кваліфікувалися через ЧС, – по двоє найкращих атлетів у ВК), а також всесвітньому кваліфікаційному (виключно для представників НОК, які не кваліфікувалися через ЧС, – по двоє найкращих атлетів у ВК). Зазначимо, що у 2013–2016 рр. всесвітніх кваліфікаційних турнірів було два [7; 10].

Водночас у 2021–2024 рр. було запроваджено деякі зміни. Зокрема, на ЧС 2023 р. квоти отримують найкращі чотири атлети у ВК. Ще одну квоту здобуває переможець поєдинку за п'яте місце (у попередніх циклах на ЧС квоту отримували найкращі шість атлетів у кожній ВК). За аналогією на всесвітньому кваліфікаційному турнірі квоту отримують двоє найкращих спортсменів у кожній ВК. Додатковий поєдинок за ліцензії запроваджено між бронзовими призерами цього турніру [7; 10].

Вікові обмеження учасників дещо змінилися. У 2013–2016 рр. та 2017–2020 рр. атлетів повинно було виповнитися щонайменше 19 років

(у 2017–2020 рр. 18-річні спортсмени повинні були пройти медичну комісію та надати дозвіл від батьків). У 2021–2024 рр. участь в ОІ можуть взяти спортсмени старше 18 років, однак дозвіл від батьків та проходження медичної комісії скасовано [7; 10].

Висновки. Системи олімпійського відбору у спортивних єдиноборствах зазнають змін упродовж кожного олімпійського циклу. У період з 2013 р. донині тенденції змін включають такі: трансформацію способів завоювання ліцензій шляхом запровадження або вилучення світового рейтингу для «прямої» кваліфікації; зменшення загальної кількості квот (в деяких випадках шляхом вилучення квот для країн-господаря та спеціальних квот від Тристоронньої комісії МОК);

зрівняння кількості видів змагань для чоловіків та жінок; консолідацію (об'єднання) ВК та зміна їх меж; ускладнення відбору шляхом зменшення кількості квот для континентів, запровадження олімпійського рейтингу з градацією турнірів, зменшення кількості кваліфікаційних змагань; запровадження нових видів (переважно шляхом введення командних змагань або розширення їх кількості для жінок).

В окремих видах спортивних єдиноборств системи олімпійського відбору зазнали змін щодо його тривалості, належності ліцензій та вікових обмежень учасників.

Перспективи подальших досліджень передбачають аналіз тенденцій змін у системах олімпійського відбору у різних видах спорту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Boxing. Qualification system – Games of the XXXII Olympiad – Tokyo 2020. URL: <https://www.olympic.org/-/media/Document%20Library/OlympicOrg/News/2019/06/ANNEX-1-Tokyo-2020-Qualification-System-Boxing.pdf/> (дата звернення: 10.01.2020).
2. Calmet M., Pierantozzi E., Sterkowicz S., Takito M.Y., Franchini E. Judo rules: searching for a wind of changes. *International Journal of Performance Analysis in Sport*. 2017. vol. 17, no. 6; doi: 10.1080/24748668.2017.1405612.
3. Fencing. Qualification system – Games of the XXXII Olympiad – Tokyo 2020. URL: http://www.pzszer.pl/static/domain/files/others/136/136/13693_10_tokyo_2020_-_qualification_system_-_fencing_-_ang.pdf (дата звернення: 10.01.2020).
4. Judo. Qualification system – Games of the XXXII Olympiad – Tokyo 2020. URL: <https://www.ijf.org/news/show/696> (дата звернення: 10.01.2020).
5. Oh H. J., Taekwondo Instructional and Assessment Strategies in Authentic Settings. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*. 2017. Vol. 85, no. 1, pp. 36-42; doi: 10.1080/07303084.2014.857552.
6. Olympic Charter. URL: https://stillmed.olympics.com/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/EN-Olympic-Charter.pdf?_ga=2.231862751.195108383.1678703280-543045604.1678265846/ (дата звернення: 12.03.2023).
7. Summer Olympic Games Paris 2024. Qualification Systems. URL: <https://totallympics.com/forums/topic/10435-summer-olympic-games-paris-2024-qualification-systems/> (дата звернення: 10.03.2023).
8. Taekwondo. Qualification system – Games of the XXXII Olympiad – Tokyo 2020. URL: https://cdn.dosb.de/user_upload/Olympische_Spiele/Tokio_2020/internationale_Qualifikationskriterien/WT_-_Taekwondo_20191122.pdf (дата звернення: 10.01.2020).
9. Задорожна О.Р., Бріскін Ю.А., Пітин М.П. Особливості комплектування складу учасників ігор XXXII Олімпіади 2020 у Токіо (на прикладі спортивних єдиноборств). *Український журнал медицини, біології та спорту*. 2020. Вип. 5, 3(25). С. 445–50. DOI: 10.26693/jmbs05.03.445.
10. Латишев М.В., Шандригось В.І., Розторгуй М.С. Аналіз відбору зі спортивної боротьби на Олімпійські ігри у Токіо. *Єдиноборства*. 2021. 3(21). С. 84–98.
11. Приступа Є., Бріскін Ю., Палатний А. Розвиток та становлення спортивних єдиноборств у програмах Ігор Олімпіад сучасності. *Фізична активність, здоров'я і спорт*. 2017. Вип. 1(27). С. 3–19.

REFERENCES

1. Boxing. Qualification system – Games of the XXXII Olympiad – Tokyo 2020. Available at: <https://www.olympic.org/-/media/Document%20Library/OlympicOrg/News/2019/06/ANNEX-1-Tokyo-2020-Qualification-System-Boxing.pdf/>. Access date: 10.01.2020.
2. Calmet, M., Pierantozzi, E., Sterkowicz, S., Takito, M.Y., Franchini E. (2017). Judo rules: searching for a wind of changes, *Journal International Journal of Performance Analysis in Sport*, 17, 6. doi: 10.1080/24748668.2017.1405612.
3. Fencing. Qualification system – Games of the XXXII Olympiad – Tokyo 2020. Available at: http://www.pzszer.pl/static/domain/files/others/136/136/13693_10_tokyo_2020_-_qualification_system_-_fencing_-_ang.pdf. Access date: 10.01.2020.

4. Judo. Qualification system – Games of the XXXII Olympiad – Tokyo 2020. Available at: <https://www.ijf.org/news/show/696>. Access date: 10.01.2020.
5. Latyshev M. V., Shandrygos V. I., Roztorguy M. S., Pervachuk, R. V. (2021). Analysis of wrestling selection for the Olympic Games in Tokyo. *Martial arts*, vol. 3(21), pp. 84-98. [in Ukrainian].
6. Oh, H. J. (2014), Taekwondo Instructional and Assessment Strategies in Authentic Settings. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, vol. 85, no. 1, pp. 36-42. doi: 10.1080/07303084.2014.857552.
7. Olympic Charter. Available at: https://stillmed.olympics.com/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/EN-Olympic-Charter.pdf?_ga=2.231862751.195108383.1678703280-543045604.1678265846/. Access date: 12.03.2023.
8. Prystupa, Ye., Briskin, Yu., Palatnyy, A., Pityn, M. (2017), Development and formation of martial arts in the programs of the Olympics of the present. *Physical activity, health and sports*, no. 1 (27), pp. 3-19. [in Ukrainian].
9. Summer Olympic Games Paris 2024. Qualification Systems. Available at: <https://totallympics.com/forums/topic/10435-summer-olympic-games-paris-2024-qualification-systems/>. Access date: 10.03.2023.
10. Taekwondo. Qualification system – Games of the XXXII Olympiad – Tokyo 2020. Available at: https://cdn.dosb.de/user_upload/Olympische_Spiele/Tokio_2020/internationale_Qualifikationskriterien/WT_-_Taekwondo_20191122.pdf. Access date: 10.01.2020.
11. Zadorozhna, O. R., Briskin Yu. A., Pityn M. P., Potop V., Graschenkova Zh. V., Glukhov I. G., Drobot K. V. (2020). Peculiarities of the composition of the participants of the XXXII Olympiad 2020 in Tokyo (on the example of martial arts). *Ukrainian Journal of Medicine, Biology and Sports*, vol. 5, no. 3 (25), pp. 445–50. DOI: 10.26693/jmbs05.03.445. [in Ukrainian].